International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art
e-ISSN:2548-0634
Cilt: 11, Sayı: 22, Haziran-Temmuz / Yaz / 2026
Volume: 11, Issue: 22, June-July / Summer / 2026

İPEK YOLU MÜZELERİNİN KÜLTÜREL MİRASI

Mutlu ERBAY*

Özet

Çalışmanın kavramsal çerçevesi ipek yolunun artan önemini ve bu hat üzerindeki müzelerin kültürel miras açısından taşıdıkları önemini ortaya koymaktır. Ayrıca bu alanda hazırlanması planlanan projelere kavramsal örnek bilgi sunmaktır. Araştırma kapsamı içinde önemli ipek yolu müzeleri koleksiyonları, yol üzerinde taşınan objeler ya da yol ile ilgili bilgilerin önemine değinilmektedir. Bu müzeler hakkında yapılan çalışmalar üzerinden literatür taraması protokollere göre değerlendirmeye alınmıştır. Literatür taraması 'ipek yolu müzeleri' silk road, silk routes, silk museum, cultural heritage, intangible cultural heritage anahtar kelimeler ile yapılmıştır. Veri tabanı olarak Google scholar kullanılmıştır. Kaynak taraması sonucu Çin West Market, Kazakistan Devlet Müzesi, İran Devlet Müzesi, Azerbaycan Halı Müzesi ve Topkapı Saray Müzesi araştırmaya konu olarak seçilen örneklerdir. Bulgular ipek yolunun tarihte düşünülenden çok daha fazla ekonomik, siyasi ve kültürel öneme sahiptir. Yolun yarattığı ekonomik ve siyasi etkiler zamanla koleksiyon çıktılarına sebep olmuştur. Yaşam kültürü etkilenmiş değerli koleksiyonlar bir diyardan diğerine taşınmıştır. Koleksiyonların izlerini çok uzun zaman geçtiği için eksiksiz olarak bulmak mümkün değildir. Fiziki ortamda izleri takip edebileceğimiz objelere kolayca ulaşılamamaktadır. Bu objeler geçmiş kültürler hakkında eşsiz bilgiler taşımaktadır. Bu yol üzerinde sadece ticaret yapılmamış, insanların fikirleri, objeleri, icatları, satılmaya ya da değiş tokuşa değer ürünleri develerle taşınmıştır. Yol güzergahı üzerinde bulunan eşsiz ipek yolu müzeleri bu açıdan oldukça önemlidir. Türkiye'de bu yol üzerinde bulunmaktadır. Dolayısı ile bu bilgiler bizlerin ortak kültürel geçmişinin bir parçasıdır. Fakat yol oldukça uzundur İpek yolu müzelerinde konu ile ilgili koleksiyonlar bu çalışmada bir araya toplanmıştır. İpek yolu müzeleri aynı zamanda bulundukları bölgeler için önemli turistik cazibe merkezleri olarak öne çıkmaktadır. Bu müzeler tarihi ve kültürel zenginlikleri sergileyerek yerel ve uluslararası turistlerin ilgisini çekmektedir. İpek yolu kültürleri birbirlerine tanıtmakta ve dünya barışını yeniden sağlamak konusunda etkili olabilir.

Anahtar Kelimeler: İpek Yolu, Kültürel Miras, İpek Yolu Müzeleri.

THE CULTURAL HERITAGE OF SILK ROAD MUSEUMS

Abstract

The conceptual framework of this study is to highlight the increasing importance of the Silk Road and the significance of museums along this route in terms of cultural heritage. It also aims to provide conceptual examples for projects planned in this area. The research scope includes important Silk Road museum collections, objects transported along the route, and the importance of information related to the route. A literature review was conducted on existing studies concerning these museums, and those containing significant artifacts were evaluated. The literature review was conducted using

* *Doç. Dr., Boğaziçi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Bölümü, erbaym@bogazici.edu.tr ORCID.ID.0000-0003-3307-0200*

Başvuru tarihi / Submitted date: 17.06.2026 - Kabul tarihi / Accepted date: 17.07.2026
http://dx.doi.org/10.29228/ijiia.252

the keyword “Silk Road museums.” The following museums were selected as examples for this research: the West Market Museum in China, The Central State Museum in Kazakhstan, the Iranian State Museum, the Azerbaijan Carpet Museum, and the Topkapi Palace Museum. The findings indicate that the Silk Road had far greater economic, political, and cultural significance in history than previously thought. The economic and political impacts of the route led to the creation of numerous collections over time. Valuable collections, influencing lifestyles, were transported from one region to another. Because so much time has passed, it is impossible to find these collections in their entirety. Objects whose traces can be easily followed in the physical environment are not readily accessible. These objects carry unique information about past cultures. Not only trade took place along this route; ideas, objects, inventions, and goods of value for sale or exchange were transported by camels. The unique Silk Road museums located along the route are therefore extremely important. Turkiye is located on this route. Therefore, this information is part of our shared cultural past. However, the road is quite long. Collections related to the subject in Silk Road museums have been brought together in this study. Silk Road museums also stand out as important tourist attractions for the regions in which they are located. These museums attract the attention of local and international tourists by showcasing historical and cultural riches. The Silk Road can be effective in introducing cultures to each other and restoring world peace.

Keywords: Silk road, cultural heritage, silk road museum

Giriş

İpek yolunun neden ortaya çıktığı konusu oldukça önemlidir. Ticari bağlar diplomasiyi ve barışı sağlayabilir. Diplomasi mal alışverişi ve bunda izlenen yol kültürlerin birbirlerini tanımaları sağlanır. İpek yolu sadece bir yol ağı değil kültürün taşındığı, insanların etkileşim halinde olduğu, halkların mallarını satarak zenginleştiği oldukça önemli bir yol ağıdır. Kültürel tarihi mirasın korunmasında İpek Yolu Müzeleri oldukça önemlidir (Andrea,2014, s.105). İpek yolu kültürlerin lehçelerini, pazarlarını, dillerini, ürettikleri mallarını, dinlerini ve ırklarını birbirlerine bağlayan büyük bir pazar projesi olarak görülebilir. Kitaro’nun, The Silk Road besteleri (Franza,2017), Çin’den, Altaylardan, Hazar Denizinden, Pars ülkesinden (Anadolu’dan), Tibet’ten, Keşmir’den Anadolu ve Akdeniz’e uzanan yolun hikayesini müzik notaları ile ifadesidir. Bu müzik zihinlerde ipek yolu medeniyetlerini canlandırır. Bu yolun yolcusunun yol güvenliği ve kervanların güvenli geçişi diplomasiye, güç oyunlarına, ticaret savaşlarına sebep olmuştur. Günümüzde ipek yolu yeniden uluslararası güç ve ekonomik tarihin akışını değiştirmeye aday olarak karşımıza çıkmaktadır. (Erkan, 2018)

Fethiye Erbay Research Of International Silk Road Culture And Art Projects adlı yayınında İpek Yolu mirasının korunarak gelecek nesillere aktarılabilmesi için bu alanda yürütülen proje ve etkinliklerin sürekliliği büyük önem taşıdığı belirtilmektedir (Erbay,2025:340-365). Aynı yazarın 2024 yılındaki A Re-reading of Silk Road through the Lens of Istanbul’s Cultural Fabric and Museums adlı çalışmasından İpek Yolunda İstanbul şehrinin kültürel mirasının önemi ortaya konmaktadır (Erbay.F.2024).

İpek Yolu Müzecilik ve Kültürel Miras Yönetimi alanında Buyar ve Ünal’ın Contribution of Organization of Turkic States Members to World Heritage at a Time of Cultural Convergence from the Past to the Future, adlı eseri Unesco’nun bu alandaki eserlerini sınıflandırarak incelemiştir (Buyar, 2022). Alan literatürüne bakıldığında Arık Durmuş’un ortaya koyduğu Somut Olmayan Kültürel Mirasın İpek Yolu’ndaki İzleri adlı çalışması kültürel mirasa ipek yolu müzeleri açısından yaklaşımı

literatürde önem arz eder (Arık, 2016). Alanda yayınlar yapmış olan Fethiye Erbay, Uluslararası İpek Yolu Müzeleri ve Müze Araştırmacıları konusunda yayın ile alanda yapılan sanatsal ve kültürel çalışmaları tespit ederek Türkiye Turizm Ansiklopedisi'ne literatüre not düşmüştür. Bu alanda kurulan ilk platform olan Imab yenilikçi çalışmaları ile ipek yolunun kültürel mirasına sahip çıkmaktadır (Erbay, 2019). Erbay, International Silkroad Museums and Museums Researchers Platform IMAP adlı kitapta ipek yolunun önemi ve kültürel aktarımdaki rolü konusuna dikkat çekmiştir. Ayrıca Imap platformunun ipek yolu ile ilgili projeleri bu kaynakta detaylıca anlatılmıştır (Erbay, 2023). Erbay ve Çetin, Post-modern müzelerde dönüşüm adlı eserinde müzelerin değişen rolleri ve kültürel mirasın dijital dönüşümü kapsayıcı rolleri ile, sürdürülebilir müze çalışmalarını ele almıştır. İpek yolu müzeleri 2000 yılından sonra post modern dönüşüm çalışmaları içinde dijital ve arttırılmış gerçeklik, yapay zeka içerikli sergi tasarımlarına yer vermeye başlamışlardır (Erbay ve Çetin, 2021).

Kapsam ve Yöntem

Araştırma günümüzde yeniden ele alınan ve önemi her geçen gün artan İpek yolu müzelerini öne çıkarmak ve bu alandaki oluşturulacak projelere destek vermek için hazırlanmıştır. Bu alanda önemli beş müze seçilmiştir. Araştırma kapsamı, İpek yolu kültürünün müzeler üzerinden gelişme seyrini ortaya koymaktadır. Çalışmanın kısıtı bütün ipek yolu müzeleri üzerinden bir envanter çıkarmak mümkün olmamıştır. İpek yol üzerinde bulunan ülkelerin geniş çapta kurdukları müzeler incelenmiş ve bu müzeler hakkında bilgi verilmiştir. Çin Tang West Market, Kazakistan Merkez Devlet Müzesi, İran Devlet Müzesi, Azerbaycan Halı Müzesi ve Türkiye Topkapı Müzesi seçilmiştir. Bu müzelere dikkat çekilerek müzelerin koleksiyonlarında geniş ipek yolu koleksiyonları olduğu vurgulanmıştır. Bu eserler üzerinden ipek yolu projeleri tekrar okunabileceği anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın kapsamı, İpek yolu kültüründe var olan kumaş, sözel tarih, halı gibi koleksiyonların tarihsel gelişimi araştırmanın dışında bırakılmıştır. Çalışmada dokuma kumaş örnekleri ve halı örnekleri tek tek koleksiyon olarak bu çalışmada ele alınmamıştır. Çalışma koleksiyon büyüklüğü ve dünyada tanınırlığı açısından önde gelen beş müzeyi hedeflemiştir.

Bu müzeler hakkında yapılan çalışmalar üzerinden literatür taraması yapılarak bu çalışma oluşturulmuştur. Hakemli makaleler, kitap bölümleri, konferans bildirileri taranmış, kültürel miras ve ipek yolu temel konuları incelenmiştir. Konu disiplinler arası olduğu için kültürel miras, müzecilik, turizm, tarih, kültürel diplomasi, veri tabanı seçimi ve anahtar kelimeler çalışma için kritik önem taşımaktadır. Dışlama kriterleri, askeri tarih, jeopolitik tarih, müzecilik boyutuna uymayan Unesco raporları, tam metni bulunmayan çalışmalar, tek sayfalık özetler, gazete haberleri, editöre mektup çalışma dışında tutulmuştur.

Literatür taraması *'ipek yolu müzeleri'* anahtar kelime kullanılarak yapılmıştır.1924-2010 İpek Yolu makale ve projelerine, Kültürel diplomasi çalışmalarının artması, Çin'in Kuşak ve Yol konusunda yayınların arttığı görülmüştür. İngilizce, Türkçe kaynaklara bakılmış Çince literatür taramasının dışında bırakılmıştır. Friedman, gelecek yüzyıl kitabında yeni dengelerin gelecekte Çin ve Rusya lehine değişeceğinden bahsetmektedir (Friedman,2011). Uysal, Çin Halk Cumhuriyeti'nin açıklık politikaları ve bu sayede liberal ekonomi ile başa çıkmasını eserinde anlatmıştır (Uysal, 2014), Hyeem Çin'in Yükselişi ve Ekonomik bağımsızlık adlı eserinde bu tezi desteklemekte ve yeni ekonomik ve siyasi gelişmelerin doğuya kayacağından bahsetmektedir (Hyeem,2016) Işık, H. Tarihi İpek Yolu projesi ve tarih bölümü öğrencilerinin bu yol hakkında bilgilerini değerlendirdiği çalışması bu alan için oldukça önemlidir. (Işık, 2017). Modern İpek Yolu Projesi SETA tarafından çalışılmıştır. Dolayısı ile İpek yolu ile ilgili çalışmaların sayısı ve kalitesi oldukça fazladır (Karagöl, 2017). Yavuz Çin'de İpek Yolu projesi ikinci Marshall Yardımı mı? adlı televizyon programında Çin'in liman ve yol

konusundaki isteğinin bir başka bağımlılık ve hegemonya yaratabileceğinden bahsetmiştir (Yavuz, 2019), Konak Türkiye'nin Çin'e ihracatı ve Çin'den İthalatı adlı önemli çalışmasında değerler bütünü içinden Çin'in zenginliğini anlamaya çalışmıştır (Konak,2018). Bir Kuşak Bir Yol projesinin halkaları nasıl koptu konusunda yine 21. yüzyıl Türkiye Enstitüsü bir çalışma yayınlamıştır. 2018 yılından sonra gerek ülkelerin sahip olduğu pozisyonlar ve bu alanlarda yol geçişine izin vermemeleri ya da bu bölgelerdeki savaşlar projeyi zayıflatmıştır (Kurt, 2018). 2019 yılında kovid 19 ile birlikte bütün dünya kapanmış ve temel bilinen ipek yolu projesi dağılmış ve adeta unutulmuştur. Fakat İpek Yolu müzeleri üzerinden bu yolun değeri literatürde hiçbir şekilde ele alınmamıştır. Oysa fiziki ya da maddi koleksiyonlar ve eşsiz eserler bu müzelerin içinde anlaşılmayı beklemektedir.

Kültürel Mirasın Korunmasında İpek Yolu Müzelerinin Önemi

Çin topraklarından başlayarak Orta Asya, Orta Doğu ve Akdeniz'e uzanan eski bir ticaret yolu olarak bu yolun önemi fazladır. İpek yolu müzeleri bu tarihi yolun mirasını ve etkilerini korumak ve tanıtmak amacıyla kurulmuştur. İpek yolu müzeleri yolun geçtiği bölgelerdeki kültürü kayıt altına alır. Tarih boyunca ticaret yolunda taşınan eserleri ve belgeleri koruyarak, bu değerli kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması sağlanmaktadır. Arkeolojik buluntular, sanat eserleri ve ticari mallar, anlaşmalar, tarih öncesinden günümüze kadar uzanan süreçte önemli tarihi, ekonomik, kültürel bilgiler sunmaktadır. Farklı medeniyetlerin buluşma, anlaşma ve uzlaşı süreçlerini kültürel zenginliğini ve çeşitliliğini anlamamıza ipek yolu müzeleri yardımcı olmaktadır. (Erbay, F.2009). Geçtiği güzergahtaki ülkelerin turizmini canlandırır ekonomik kalkınmaya destek sağlar, akademisyenler ve öğrenciler içinde bulunmaz bir araştırma fırsatı sunar. İpek yolu müzeleri, tarihi yol olan ipek yolu üzerinde taşınan eserleri ve belgeleri koruyarak, bu değerli kültürel mirası gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır (Keyvan,2017). İpek yolu ve ipek müzeleri ve arkeolojik buluntular, sanat eserleri ve ticari mallar, tarih öncesinden günümüze kadar uzanan süreçte o dönemde yaşayan insanların kültürleri, gelenekleri ve yaşam tarzları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. İpek yolu eski ticari ilişkileri, anlaşmaları ve dünya ticaret ağını bize göstermektedir. Ülkelerin ürettikleri ürünler hakkında bilgi vermektedir (Kısacık,2017).

İpek Yolu Güzergahı

Han hanedanlığı döneminde MÖ.138 yılında, bir Çinli elçi olan Chang-Chien'ın amacı, kendilerini rahatsız eden, Çin Seddi'nin bile işe yaramadığı bozkır halkına Hsiung-nulara karşı, Yüecilere ittifak önerdi. Bu ittifak ipek yolunun ortaya çıkmasına sebep oldu. Arkeolojik verilere göre yol MÖ.3000 tarihinde günümüz ulaşmaktadır (URL 1). Kuzey İpek Yolu Güzergahı ve Güney İpek Yolu Güzergahı olmak üzere iki ana koldan oluşan hat zamanla genişledi (Yılmaz, 2017).

Görsel 1: İpek Yolu Güzergahı (URL 2)

Yol, İpekyolu, baharat yolu ve kürk yolu olarak farklı güzergahları da içermekteydi. Bu yol ağı oldukça çetin coğrafyadan geçmekte, farklı kültürlerden geçip uzak mesafeleri birleştirmektedir. (URL 3) 2023 yılında Edirne'de Edirne Kırmızısı konusunda uluslararası bir sempozyum düzenlendi. Bu sempozyumda sunulan bildiriler kırmızı rengin elde edildiği kırmızı kök boya ile ilgili olduğu kadar ipek yolu üzerinde bulunan Edirne'nin önemi ile ilgiliydi. Dedeağaç'ta bulunan İpek Müzesi'ne gezi düzenlenmiştir. Bu sempozyumda Edirne'ye bir ipek müzesi kurulma gerekliliği bir kez daha vurgulanmıştır. Edirne'de, baca, ipek okulu ve ipek fabrikası bulunmaktadır. Fakat ipek konusundaki bu bellek kaybolmaktadır. Acilen bu konuda bir müze Özel Sektör, Kültür Bakanlığı, Kaymakamlık ya da Trakya Üniversitesi tarafından İpek yolu güzergahı üzerinde bulunan Edirne'ye kurulmalıdır. (Erbay.M.2023, s.44)

İpek Yolu Müzeleri

İpek yolu, Avrupa'ya uzak doğu mallarını taşıyan bir kara, deniz yoludur. İtalya, Türkiye, Yunanistan ve Çin'e kadar uzanan farklı kültürleri birbirine bağlayan hat –kuşak- yoldur. İpek Yolu, Asya'nın doğusunu batısına bağlayan en önemli ticaret yollarından biri olarak, özellikle İpek, baharat, değerli taşlar, halı, kürk ve diğer lüks malların ticaretinin yapılmasını sağlamıştır. Bu yollar, farklı medeniyetler arasında ekonomik etkileşimleri arttırmıştır. İpek Yolu, farklı kültürlerin, dinlerin, dillerin ve geleneklerin buluştuğu bir alan-platformdur. Bu yol boyunca seyahat eden insanlar, fikirlerini, sanatlarını, bilimlerini ve dinlerini paylaşarak kültürel alışverişi teşvik etmiştir. Ticaret ilişkileri, diplomatik bağların güçlenmesine ve barış ortamlarının oluşmasına katkı sağlamıştır. Ticaretin getirdiği karşılıklı bağımlılık, ülkeler arasında çatışmaların önlenmesine yardımcı olmuştur. İpek Yolu, sanat ve bilim açısından da önemli bir rol oynamıştır. Farklı bölgelerden gelen sanat eserleri, bilimsel veriler ve teknolojiler, bu yollar aracılığıyla coğrafyalara yayılmıştır. Örneğin, matematik, astronomi ve tıp alanında önemli bilgi alışverişleri bu yol aracılığıyla gerçekleşmiştir. İpek Yolu üzerinde yer alan müzeler ve arkeolojik alanlar, bu tarihi yolların kültürel mirasını koruma amacı taşımaktadır. Bu müzeler, geçmişten gelen eserleri sergileyerek, insanlık tarihinin zenginliğini ve çeşitliliğini gözler önüne sermektedir. İpek Yolu, sadece bir ticaret güzergahı değil, aynı zamanda kültürel, sosyal ve politik etkileşimlerin yoğunlaştığı tarihi bir yol ağıdır. Geçmişin izlerini günümüze taşıyan bu yol, insanlık tarihinin şekillenmesinde öneme sahiptir. İtalya müzelerinde

çeşitli ipek yolu objeleri, İspanya Valensiya İpek Müzesi, Yunanistan Dedeağaç'ta ipek müzeleri bulunmaktadır. Özellikle Valensiya müzeleri alanda dijital arşiv çalışmalarına önem vermektedir. Özellikle İspanya'da ipek fabrikası ve iş kolunun geliştiği bir merkez olarak karşımıza çıkmaktadır. Ham ipek ve işlenmiş ipek konularında müzede önemli örneklere sahiptir (Erbay, F.: Çetin. Ö., 2021, s.92). İpek yolu müzeleri post modern müzecilik çalışmalarında yeniden tasarlanarak deneyim odaklı sergilemeye yönelmiştir (Erbay F.2019, s.100).

İpek Yolu'nun güzergahında bulunan pek çok müze içinden aşağıda haritada kırmızı işaretlenen Çin Tang West Market, Kazakistan Devlet Müzesi, İran Devlet Müzesi, Azerbaycan Halı Müzesi ve Topkapı Saray Müzesi araştırmaya konu olarak seçilen örneklerdir.

Görsel 2: İpek Yolu Güzergahında Araştırılan Müzelerin Konumları (URL 2)

İpek Yolu'nun güzergahında bulunan yukarıda işaretli müzeler kurumsal yapı açısından özel ve devlet yönetimindedir. Bu müzeler 1924 ile 2010 yılları arasında kurulmuş olup, 10.000 ile 300.000 bin arası koleksiyonu bulunan dünya çapında önemli müzeler olması araştırmayı zenginleştirmiştir. Değerlendirme kriterlerini geniş kapsamlı olarak Çin'den Türkiye'ye uzanan alan ile sınırlandırılmıştır. Türkiye'den Hollanda'ya kadar olan Avrupa bölümü araştırmanın dışında bırakılmıştır.

Tablo 1: İpek Yolu Müzeleri

	Ülke Adı	Kuruluş Yılı	Koleksiyon Büyüklüğü	Yönetim şekli
Tang West Market Müzesi	Çin	2010	20.000 eser	Özel
Kazakistan Ulusal Müzesi	Kazakistan	1985	200.000 eser	Devlet
İran Ulusal Müzesi	İran	1937	300.000 eser	Devlet
Azerbaycan Halı Müzesi	Azerbaycan	1967	10.000 eser	Devlet
Topkapı Sarayı Müzesi	Türkiye	1924	300.000 eser	Devlet

Araştırma kapsamında bulunan beş müze ziyaretçilere tekerlekli sandalye erişimi, asansör, sesli rehber müze uygulamaları konusunda erişilebilir müzecilik çalışmalarını sürdürmektedir. Özellikle Kazakistan Merkez devlet müzesi ve Azerbaycan Halı müzesi braille alfabesini müze sergilemelerinde kullanmaktadır. Topkapı müzesinde görme engelliler için sergi etiketleri çalışmaları yürütülmektedir. Unesco ile ilişkiler Tang West Market Özel müzesinde oldukça kapsamlıdır. Bu hedef doğrultusunda ziyaretçiler için ipek yolu müze programları yürütülmektedir. Kazakistan müzesinde Türk Dünyası ve Unesco ile ortak iş birliği projeleri yapılmaktadır. Yukarıda adı geçen ipek yolu güzergahı üzerindeki beş müze çevrimiçi koleksiyon ve dijitalleşme çalışmalarını sürdürerek kapsayıcı çalışmalara yer vermektedir. İran müzesinde sınırlı dijital sergileme çalışmaları yürütülmektedir. Mobil uygulamalar ve çevrimiçi uygulamalar kısmen yürütülebilmektedir. Adı geçen her beş müzede koruma ve restorasyon laboratuvarları eserleri geleceğe taşımak için çalışmalar yürütmektedir. Kazakistan müzesinde AR, arttırılmış gerçeklik müze uygulamaları VR, sanal gerçeklik uygulamaları, dijital kiosklar, etkileşimli ekranlar, çevrimiçi eğitim platformları bulunmaktadır. Yine aynı müzede diğer müzelere göre gelişmiş müzecilik yöntemleri ve ziyaretçi uygulamaları kullanılmaktadır. Tang West müzesinde tematik ve özel müze kapsamında diğer müzeler ise ipek yolu koleksiyonlarının bulunduğu devlet müzesi statüsündedir. İpek Yolu'nun tarihsel önemi, birçok açıdan değerlendirilebilir: Ticaret yol ağı, halkın kültürel etkileşimi, siyasi fikirlerin taşınması, diplomasi uzlaşı kültürünün sağlanması, diplomatik barışı sağlaması, sanat-bilim alanında köprü olması ve kültürel mirasın korunmasını ve taşınmasını sağlaması önemlidir.

Tang West Market Müzesi (Çin, Xi'an)

Şehir Çin'in en eski şehirlerinden Xi'andır. Çin'in Tang Chan şehrindeki Batı pazarının üstünde kurulan ilk müzedir. Aynı zamanda İpekyolu güzergahı için eserleri ile çok özel bir müzedir. Kültürel mirası oluşturan 20.000'den fazla parça müzede sergilenmektedir. Nisan 2010 tarihinde kurulmuştur. Sergilenen tarihi eserler Shang ve Zhou hanedanlarından, Ming ve Quing hanedanlarına kadar yaklaşık 3000 yıllık uzun bir tarihi dönemi kapsamaktadır. Koleksiyonda zarif ve gizemli bronz eşyalar, renkli çömlekler, toprak heykelcikler, terekota heykeller, ipek kıyafetler, altın ve gümüş eşyalar, muhteşem ipek işlemeler ve yeşim taşı işlemeleri gibi eserlerle çeşitli dönemlere ait birçok para birimi ve mezar yazıtı gibi kutsal emanetler müzede bulunmaktadır. (URL 4)

Görsel 3: Tang West Market Müzesi (URL 4)

Tematik sergiler, süreli ve sürekli sergilemeler özel sergi ve hazineler olmak üzere müzede 5 ana bölüm bulunmaktadır. Tarih sanat ve yöre halkı ile ilgili koleksiyonları bir araya getirerek ziyaretçilere yeni görsel deneyimler sunulur. Görkemli ve benzersiz tasarımlar, tam donanımlı ve birinci sınıf ziyaretçi memnuniyeti ile müze, başarılı ve önemli bir mimari simgedir. Halkın sevdiği kültürel bir mekandır.

Müze, Xi ‘an Belediye’sine yönelik önemli bir hizmeti de sunmaktadır. Müze kültür endüstrisini temsil eden bir unvan olan Ulusal Turizm Merkezi ve ulusal ikinci düzey müze unvanı ile ödüllendirilmiştir. Tang Batı pazarı müzesi, ziyaretçilerin ipek yolu ve Sui ve Tang hanedanlıklarının ticaret kültürü hakkında bilgi edinmelerini sağlayan Xi ‘an Belediyesi’nin önemli bir turizm projesini de yürütmektedir. İnsanların bilgi edinmesi, iletişim kurması ve araştırma yapması için seçilmiş önemli bir müze mekandır. Müze sosyal eğitim fırsatı sunarak, antik başkentin tarihini ve medeniyetini daha iyi anlatılmaya çalışmaktadır. (URL5)

Kazakistan Merkez Devlet Müzesi (Kazakistan, Almatı)

Kazakistan Merkez Devlet Müzesi, Orta Asya’daki en büyük müzelerden biridir. İçindeki bazı askeri koleksiyonlar 1830 yılında Rusya’nın Orenburg şehrinde Nepliuevskii Harp Okulu tarafından organize edilen Orenburg Bölge Müzesi’nden getirilmiştir. Kazakistan Merkez Devlet Müzesi, Kazakistan’ın Zhetysu bölgesinde kurulan müzeden ilham almıştır. (URL 6)

Görsel 4: Kazakistan Devlet Müzesi (URL 7)

1931 yılında Almatı şehrinin eski katedral binasının da yer aldığı bir mimari yapı kompleksinde açılmıştır. Bu kompleks 1904-1907 yılları arasında ünlü mimar A.P Zenkov’un başlattığı mimari projedir. 1911 yıllında gerçekleşen 8.0 büyüklüğündeki depreme dayanan sayılı binalardan biridir. Bugün büyük salon 1985 yılında modern müzecilik anlayışı ile geliştirilmiştir ve şehirdeki modern mimari eserlerin en önemlisi sayılmaktadır. Toplam 17.557 metrekare alanı vardır. Müze sergi galeriler ve 4 adet sergi odasından oluşan katlarında toplam 200.000 den fazla maddi ve manevi değere sahip ipek yolu ile ilgili kültürel koleksiyonları sergilemektedir. (URL 7)

İran Devlet Müze (İran, Tahran)

İran Ulusal Müze, 70 yıldan fazla bir süre Tahran’da hizmet vermektedir. Müze 1937 yılında kurulmuştur. Müze arazisi 20.000 metre kareden fazladır. Müze’de 300.000 den fazla ipek yolu ile ilgili eser bulunmaktadır. İran’daki en büyük tarih ve arkeoloji müzesi olmasının yanında geniş iç mekan hacmi, çeşitliliği ve içindeki devasa anıtların kalitesiyle ipek yolu üzerindeki en önemli koleksiyona sahip, nadir müzelerden biri olarak değerlendirilir. İran’daki bu müze ipek yolu müzeleri içinde bilinen en ünlü müzedir. (URL 8)

Görsel 5: İran Devlet Müzesi ve Koleksiyonu (URL 8)

İran'ın en önemli müzesi olarak kabul edilir, geçmişin antik eserlerini gelecek nesillere aktarmak ve onları korumak hedeflerindendir. Dünyadaki ulusların daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlayan koleksiyonlara müzede yer verir. İpek Yolu Müzesi, İran'ın dünya kültürünü ve medeniyetleri şekillendirmesindeki rolünü ziyaretçilerine göstermektedir. (URL 9)

Azerbaycan Halı Müzesi (Azerbaycan, Bakü)

Azerbaycan Halı müzesi 1967 yılında halı uzmanı Letif Kerimov öncülüğünde kurulmuştur. Uygulamalı sanatlar, özellikle halı dokuma Azerbaycan'ın tarihinde ve kültüründe önemli bir yere sahiptir. İpek yolunda halı ticareti de yapıldığı bilinmektedir. Azerbaycan ürettiği önemli halılarını dünya ticaretine kazandırmaya ipek yolu ile başlamıştır. Azerbaycan'da halı dokumacılığı en yaygın halk sanatıdır. İnsanların günlük yaşamında ulusal bir sembol haline gelmiştir. Estetik görünüşlerinden dolayı çeşitli atkı ve çözgüler, sembollerle süslenmiştir. Uzun tüylü veya tüysüz halılar geçmişte otağların, kulübelerin, develerin eyerlerinin altına, göçmen çadırlarının ve daha başka birçok yapının duvarlarını, yerlerini süslemek için kullanılmıştır. (URL 10)

Görsel 6: Azerbaycan Halı Müzesi (URL 11)

Azerbaycan Halı Müzesi, Azerbaycan milli kültürünün bir hazinesidir. Halılar ve halı ile ilgili malzemeler, halı teknolojisi, yapım süreçleri, eski halı parçaları, uygulamalı sanat eserleri olarak ziyaretçilere gösterilir. Müzede koleksiyonları korumak ve sergilemek için kurulmuş birimler bulunmaktadır. Farklı dokuma teknikleri ve materyallerden oluşan Dünya'daki en büyük Azerbaycan

Halısı koleksiyonuna da sahiptir. 1967 yılında Bakü'de kurulmuş fakat ilk sergi 1972 yılında açılabilmiştir. Halı müzesinin yeni kurulmuş bir müze olduğunu da eklemelidir. Halılarla beraber seramikler, bronz çağdan kalma takılar, mücevherler, 14.yüzyıl kalma metal işçiliğe sahip eserler, 10.000 parçadan fazla koleksiyon eseri müzede bulunmaktadır. (URL 11)

Topkapı Saray Müzesi (Türkiye, İstanbul)

İpek Yolu'nun tarihi bir ticaret yolu olarak bilinir ve Türkiye üzerinden geçmektedir. Türkiye'de İpek Yolu güzergahı üzerinde bulunan iller şunlardır: İstanbul: Tarih boyunca önemli bir ticaret merkezi olmuştur. Kapalı çarşı ve mısır çarşısı önemli örneklerdendir. Kırklareli: Avrupa ile Asya'yı birbirine bağlayan yol üzerinde bir şehirdir. Edirne: Türk Kırmızısının kumaşları süslediği ve kervan yollarının geçtiği önemli bir durak noktasıdır. Burada ipek tezgahları, ipek mektebi ve ipek böceği üretim fabrikası bulunmaktadır. Bursa zengin kumaş dokuma teknikleri ve ipeğin tarihin şekillendiği bir yerdir. Bursa kültürel dokuma mirasıyla İpek Yolu'nun önemli şehirlerinden biridir. Irgandı Köprüsü tarihin önemli sayılı çarşılı köprüsü Bursa'dadır. Sakarya: İpek yolunun geçiş noktalarından biri olarak önem taşır. Kastamonu: Geçmişte ipek yolu kervanların kullandığı rotalardan biridir. Çorum: Tarihî yolların kesişim noktasında yer alır. Nevşehir (Kapadokya): Turistik cazibesiyle birlikte tarihi İpek Yolu üzerindedir. Kayseri: Ticari faaliyetlerin yoğun olduğu bir merkezdir. Ayrıca Antalya, İznik, Sivas, Diyarbakır gibi önemli ticaretin bezistan çarşıları da bu güzergaha dahil edilebilir. Bu iller, İpek Yolu'nun farklı dönemlerdeki güzergahları üzerinde yer almakta olup, tarihsel ve kültürel açıdan büyük öneme sahiptirler. Bu yeni yol güzergahları yeni turizm destinasyonları projeleri üzerinden Kültür Bakanlığı Projeleri olarak değerlendirilebilir. Bu projeler bölge halkının turizm açısından gelişmesini sağlayacaktır. Bölgeye turist çekecektir. İpek yolu güzergahı üzerinde en tanınmış olan müze Topkapı Sarayı'dır.

Osmanlı sultanlarının ikamet ettiği yer olarak Topkapı Sarayı, aynı zamanda yönetim ve eğitim merkezidir.1460 ve 1478 yılları arasında II. Mehmed tarafından inşa edilmeye başlanmış zamanla gelişmiştir. Uzun tarihi boyunca birçok kez genişlemiş ve değiştirilmiştir. Marmara denizine bakan konum olarak stratejik bir noktadadır. Körler ülkesinin tam karşısındadır (Erbay.2023, s.44). 1850 yılına kadar Osmanlı Sultanlarının evi ve sarayı olmaya devam etmiştir. (URL 12)

Kraliyet hazineleri, kutsal emanetler ve imparatorluk arşivleri Topkapı Sarayı'nda bulunmaktadır. Osmanlı hanedanlığının atadan kalma ikametgahı ve kutsal hazinelerinin korunduğu yer olan saray belirli devlet törenlerine ev sahipliği yapmaktadır. Osmanlı'nın yıkılışından sonra, Topkapı Sarayı'nda 300.000'den fazla arşiv belgesi ile dünyanın en büyük İmparatorluk müzesidir. (URL 13) Ayrıca Topkapı Sarayında bulunan Çin porselenleri her bir hanedanın hediye olarak göndermesi sebebi ile eksiksiz olarak Topkapı Sarayında bulunmaktadır. Topkapı Sarayında görevli Tufan sarayda Çin porselenlerinden sorumludur. Bu alanda önemli eserleri ile öne çıkmaktadır. Bunlardan ikisi 2020 yılında kaleme aldığı Osmanlı Saraylarında Japon ve Arita Porselenleri (Tufan,2020, s.5) 2024 yılında yayınladığı Topkapı Sarayı'nda Sultanların Mavi-Beyaz Renkli Yuan Ve Ming Porselenleri adlı eserleri alanda önemli araştırmalardandır. Bu araştırmaların çoğalması dileğimizdir (Tufan,2024, s.47). Topkapı Sarayı Müzesi'nde çok sayıda kumaş örnekleri bulunmaktadır. Bu örnekler hem ipek yolu için hem de önümüzdeki günlerde kurulabilecek bir tekstil müzesi için paha biçilmez örneklerdendir.

İpek yolu müzeleri akademisyenler, müzeciler ve öğrenciler için ipek yolu hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. İpek yolunun ticari, kültürel ve ekonomik etkileri üzerine araştırmalar yaparak yeni bilgiler elde edilebilir. Aynı zamanda ziyaretçilerine tarihi ve kültürel bilgileri öğretirken geçmişle bağlantı kurmalarına yardımcı olabilir. Hem bölgesel halkın hem de turistlerin tarihi ve kültürel farkındalığını arttırabilir. Çin İpek yolu müzesi, modern teknolojiyi kullanarak ziyaretçilere ipek

yolunun tarihini ve güzergahı anlatan multimedya sergiler sunabilir. Bu tür eğitim programları ve atölye çalışmaları katılımcıların tarihsel bilgilerini arttırır ve bu görsel şölen sayesinde daha geniş kitlelerin ilgisini çekmeyi başarabilir (Akçay, 2017, s.73).

Çin İpek yolu Müzesi, Han ve Tang hanedanları dönemine ait arkeolojik buluntuları sergileyerek Çin'in İpek yolu üzerindeki zengin tarihini gözler önüne sermektedir. Semerkant'ın stratejik önemini ve tarihini antik eserler ve tarihi haritaları aracılığıyla sergilemektedir. Özellikle Semerkant Tarih Müzesi gibi ipek yolu üzerindeki müzeler bu eski ticaret yolunun tarihini ve etkilerini, orada yaşayan halk üzerindeki tesirlerini gözler önüne sermektedir. Bu müzeler aynı zamanda Orta Asya'nın tarihinin de önemini yansıtan geniş bir koleksiyona sahiptir. Turistler, bu müzeleri ziyaret ederek bölgenin kültürel mirasını daha iyi anlama fırsatı sağlar. Turistler, Çin, İran, Kazakistan, Azerbaycan, Türkiye, Semerkant'ın tarihi atmosferini ticaretini, ne ürettiğini, nasıl ticaret yaptığını, iş yapış şekillerini de anlayabilir (Adıgüzel, 2017).

Tablo 2: İpek Yolu Müzeleri Koleksiyonları

İpek Yolu Müzeleri	Koleksiyon Sayısı (adet)	Müze Erişimi	Kuruluş Yılı
Çin,Tang West Market (Pazar) Müzesi	20.000 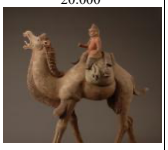	Adres No.118 Lao Dong Road, Lian Hu district, Xi'an municipal, Shaanxi Province, China.Postcode: 710068Tel: 86-029-84351808Fax:86-029-84351811E-mail: dtxsbwg@163.com www.dtxsmuseum.com	2010
Kazakistan Devlet Müzesi	200.000	https://eurasia.travel/tr/kazakhstan/almaty/central-state-museum-of-kazakhstan/ 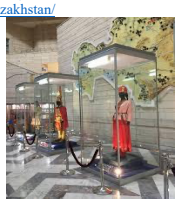	1985
İran Devlet Müzesi	300.000	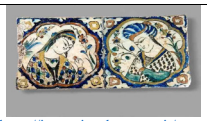 https://irannationalmuseum.ir/en No.1, Henri Rolin St., Siy-e Tir St., Emam Khomeini Ave, Tehran **Tel** : +98 21 66702061-6 **Fax**: +98 21 66746164 **PC**: 1136917111	1937
Azerbaycan Halı Müzesi	10.000	turkiyeturizm.com/azerbaycanin-buyuleyen-sanati-baku-hali-muzesinde-72856h.htm	1967
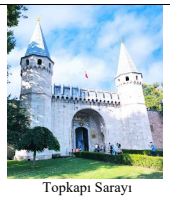 Topkapı Sarayı	300.000	https://www.millisaraylar.gov.tr/Lokasyon/2/topkapi-sarayi 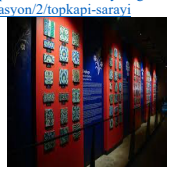	1924

Yukarıda İpek Yolu Müzelerinden beşinin adresi, koleksiyon sayısı verilmiştir. Azerbaycan Halı müzesi 10.000, Tang West 20.000, Kazakistan Devlet Müzesi 200.000, İran Devlet müzesi ve Topkapı Sarayında 300.000 adet ipek yolu ile bağlantılı eser bulunmaktadır. Bu çalışma genişletilerek güzergahı üzerindeki bütün müzelere yapılmalı ve konu ile ilgili kataloglar hazırlanmalıdır. Yukarıda küçük boyutlu yaptığımız çalışmada ürünlerin çokluğu gözle görülebilir. Halı, kürk, tahta, yazma, kitap, fayans, kap gibi hem kullanım hem de satılabilir ürünlerin sayıları oldukça fazladır. Bu koleksiyon ürünlerine bir kez daha yeni bir gözle bakılmalıdır. Ayrıca geniş çapta ipek yolu ülkelerinin katıldığı projelerle doküman ve belgeler derlenebilir. Bu yolla eserlerin menşei öğrenmenin yanında kültürlerin birbirlerine olan etkisini de ortaya koymak mümkün olacaktır. Böyle bir çalışma ile amaç, daha güzel ya da daha etkili olan koleksiyonu bulmak değil barışçıl bir ortamda kültürlerin birbirine açık olduğu dönemde ya da kendi ürününü geliştirdiğin periyodlarda bu ürünlerin satışı, yolun oluşmasına ve pazar alanlarının oluşmasına sebep olduğunu ispatlamaktır. Bu ispat dünyada barış dönemlerinin sürelerini uzatacaktır. Kuşkusuz her kültür dünya için oldukça önemlidir. Tek tip dünya düzeni yerine otantik ürünlere sahip pazarlar dünyada her zaman kabul görmüştür.

Dünya politik düzeni Batı kapitalist sisteminden, Asya Pasifik doğu eksenine doğru kaymıştır. Ekonomik ve politik gücün bu yöne kayması sanayi üretiminden, bankacılık sektörüne kadar pek çok alanda Çin'in küresel bir güç haline gelmesine sebep olacaktır. Çin'in yükselişi enerji kaynaklarını, tek kuşak tek yol projesini hızlandırmıştır. (İkiz,2019, s.72). Orta doğu halkları arasındaki iş birliği ve barış ortamının sağlanması ticaret için gereklidir. Çeşitli turistik etkinlikler düzenlenmelidir. İpek yolunun geçmişteki önemi otaya çıkarılarak gelecekte bu ticari bağların sağlayacağı avantajlar ortaya konmalıdır (İkiz,2019, s.1688).

İpek yolu güzergahı üzerindeki müzeler eserleri toplar ve korurlar, eğitim ve farkındalık yaratırlar. Araştırma ve belgelemeye fırsat tanırlar, dijital arşivleme ile günümüz koruma anlayışını takip ederler. Turizm ve ekonomiye destek olurlar. Uluslararası iş birliğini sağlayabilirler. Müzeler ve koleksiyonları ile birlikte dünya barışına katkı sağlar. İpek Yolunda bölgesel etkinliklere katılmak: İpek Yolu'na dair yerel etkinliklere veya seminerlere katılarak topluluk bilincini arttıracaktır. İpek Yolu üzerindeki ülkeleri ziyaret ederek bu bölgelerin kültürlerini ve tarihini deneyimlemek kültür bilincini yükseltecektir. İpek Yolu ile ilgili koruma projelerine veya kültürel miras çalışmalarına gönüllü olarak katılmak farkındalık yaratacaktır. Bu projeler özellikle kültürel etkileşim, sanatsal üretim ve dil gelişimi üzerindeki olası etkilerini sorgulayacaktır. İpek Yolu projeleri, tarihsel olarak ticaret yollarının yeniden canlandırılması ve ülkeler arası iş birliğinin artırılması amacıyla geliştirilmiştir. Bu tür projelerin kültür üzerinde önemli etkileri olabilir. Farklı ülkeler arasındaki bağlantılar güçlendikçe, kültürel alışveriş artar; bu da geleneklerin, sanat biçimlerinin ve dillerin daha zenginleşmesine yol açabilir. Sanat alanında ise, farklı kültürel unsurların bir araya gelmesi yeni sanat akımlarının doğmasına zemin hazırlayabilir. Sanatçılar farklı dillerdeki temaları ve teknikleri birleştirerek özgün eserler ortaya koyabilirler. Dilbilimi açısından ise, İpek Yolu gibi projeler dil etkileşimlerini artırarak yeni kelime dağarcıklarının oluşumuna veya bazı dillerin hatırlanmasını sağlayabilir. İnsanlar arasında iletişimi kolaylaştırmak için ortak diller veya yeni dilleri de geliştirilebilir. İpek Yolu projeleri sadece ekonomik değil; aynı zamanda sosyal ve kültürel anlamda da derin etkiler yaratma potansiyeline sahiptir. Bu nedenle gelecekte kültür, sanat ve dilbilim alanlarında önemli değişimler yaşanması beklenmelidir. Sanat ve kültüre destek vermek: İpek Yolu'nun sanatını, müziğini veya el sanatlarını destekleyen projelere yardım etmek ya da bu konularda farkındalık yaratacak içerikler üretmek İpekyolu bilincini arttıracak yeni iş birliklerinin kurulmasını sağlayacaktır. İpek Yolu'nun kültürel alışverişteki rolü, özellikle sanat tarihi, edebiyat ve dilbilim çalışmaları ile ortaya konabilir. Bu amaçla çeşitli ölçekte projeler yapılabilir. Gelecekte bu bağı kuracak en önemli faaliyetler, sempozyumlar, sergiler, oyunlar, tiyatro etkinlikleri, konsoloslukların faaliyetleri, ticari destek anlaşmaları, konserler ve ipek yolu müzelerinin varlığı barışa katkı sağlayacaktır.

Sonuç ve Değerlendirme

İpek Yolu'nun ve bu yol üzerindeki müzelerin önemini vurgulandığı bu araştırma, Çin West Market, Kazakistan Merkez Devlet Müzesi, İran Devlet Müzesi, Azerbaycan Halı Müzesi ve Topkapı Sarayı Müzesi gibi önemli İpek Yolu müzelerini inceleyerek, bu müzelerin kültürel mirası koruma ve tanıtma rolünü ortaya koymaktır. İpek Yolu, sadece ticaret değil, aynı zamanda kültürel etkileşimlerin de yaşandığı bir yol ağıdır ve bu ipek yolu müzeleri, geçmişten günümüze ulaşan önemli objeleri sergileyerek zengin sözlü ve sözsüz kültürel miras sunmaktadır. İpek yolu müzelerinin artırılması ve iş birlikleri ile kültürel dünya tarihinin korunmasına katkı sağlanması gereklidir.

İpek Yolu üzerinde bulunan müzeler, tarihi eserleri, sanat eserlerini ve ticari malları toplayarak bu değerli kültürel mirası koruma altına alırlar. Arkeolojik buluntular ve belgeler, bu müzelerde saklanarak gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Müzeler, ziyaretçilere ve yerel halklara sergi ve eğitim programları aracılığıyla İpek Yolu'nun tarihi ve kültürel önemini anlatabilirler. Farkındalık yaratarak, kültürel mirasın korunmasına yönelik bir bilinç oluştururlar. İpek Yolu müzeleri, tarihçiler, müzeciler ve akademisyenler için önemli bir araştırma yeridir. Bu müzelerdeki eserler, kültürel etkileşimleri, ticaret yollarını ve geçmiş toplumların dillerini, yaşam tarzlarını anlamaya yardımcı olur.

Modern teknolojiler sayesinde, müzelerdeki eserlerin dijital kayıtlarını tutarak, bu objelerin sanal ortamlarda da erişilebilir olmasını sağlanabilir. Bu, eserlerin fiziksel olarak zarar görmesini önlerken, daha geniş kitleye ulaşma imkanı sunar. İpek Yolu müzeleri, turistik cazibe merkezleri olarak, yerel ekonomilere katkıda bulunur. Turizm, kültürel mirasın korunmasına yönelik finansal kaynak sağlanabilir. Müze yönetimleri, diğer ülkelerdeki benzer müzelerle iş birliği yaparak kültürel mirasın korunması ve tanıtımında ortak projeler geliştirebilirler. Bu, kültürel alışverişi teşvik eder ve mirasın uluslararası düzeyde korunmasını destekleyebilirler. Bu faaliyetlerle, İpek Yolu müzeleri, tarihi ve kültürel mirası aktif bir şekilde koruyarak, insanlığın ortak geçmişine sahip çıkacaktır.

Yolun öneminin artması ile birlikte yolun geçtiği güzergahta bulunan müzeler topluluğunun birlikler ve platformlarla iş birliği, ortak çalışma ve birleştirilmesi gerekir. Böyle dünyada Türkiye'de ipek yolu müzelerinin artması gerekmektedir. G20 siyasi güç, zaman içinde sanatta ve müzecilikte de iş birliği yapılması zorunluluğunu doğuracaktır. İkiz, Adıgüzel, Akçay ve Hyeem yukarıda bahsedilen makalelerde gösterildiği gibi Çin'in engellenemez yükselişi karşısında yeni proje ve iş birliklerine hazır olmak durumuna dikkat çekmektedirler. Bu büyük ekonomik güç, dijital güç, nüfus gücü bakımından hegemonik ya da baskın ülkeyi iyi incelemek ve kültürel bağların öne çıkarılması gereken önemli unsurların üzerinde durmak gerekir. İş birliği ve projelerin içinde ipek yolu güzergahını bütün olarak ele alarak bu güzergahta yeni ipek yolu müzeleri ve platformları kurulması barışçıl bir dünya düzenine katkı sağlayacaktır.

İpek yolu müzeleri sadece geçmişi sergilemekle kalmamaktadır. Aynı zamanda bugün yaşayan insanların kültürel etkileşimlerini ve tarih bilincinin geliştirilmesine de katkıda bulunmaktadır. Bu müzeler, insanlık tarihindeki önemli bir dönemin, bölgenin anlamını ve önemini derinlemesine anlama fırsatı sunmaktadır. İnsanlığın ortak kültürel mirasını gözler önüne sermektedir. İpek yolunun zengin mirası müzeler aracılığıyla korunarak gelecek kuşaklara aktarılmaktadır. Gelecekte Çin İpek Yolu Müzesi, Azerbaycan, Tahran Devlet müzesi ve Topkapı Müzeleri gibi önde gelen müzeler, bu mirasın korunmasında ve tanıtılmasında önemli bir role sahip olacaktır. İpek yolu hattının gelişmesi ile birlikte diğer yol güzergahında bulunan müzeler de iş birliği yaparak güçleneceklerdir.

Müzeler geçmişle ve tarihle teması gerçekleştiren kurumlardır. Fakat onların en önemli konusu geçmiş, gelecek ve şimdidir. Bütün geçmiş objeler ve eserler gelecek için şimdi korunmaktadır. Gelecekteki kuşaklar ipek yolunun geçmişteki önemini anlasın ve gelecekte bu yol ağından nasıl

yararlanabileceklerini hayal etsinler diye ipek yolu müzeleri vardır. Müzeler adeta geçmişin hafıza, hatıra mekanlarıdır. Araştırma kapsamında ipek yolu müzeleri mevcut durumu ve işlevleri incelendiğinde ülkenin kurumsal kimlik öğeleri ve imajı üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Pek çok ülkeden geçen ipek yolu araştırıldığında tarihi izleri çok daha net olarak karşımıza çıkacaktır. Yolun adı ve rotası değişse de önemi her dönemde artarak devam edecektir.

Kaynaklar

Adıgüzel, M. (2017). Türkiye–Çin dış ticaretinin incelenmesi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları.

Akçay, N. (2017). Turkey–China relations within the concept of the New Silk Road project. Ankasam, 73–96.

Andrea, A. J. (2014). The Silk Road in world history: A review essay. The Asian Review of World Histories, 2(1), 105–120. https://doi.org/10.12773/arwh.2014.2.1.105

Arık Durmuş. (2016). Somut olmayan kültürel mirasın İpek Yolu'ndaki izleri. İçinde Yükselen İpek Yolu III: Uluslararası İpek Yolu'nun Yükselişi ve Türk Dünyası (ss. 18–28). Ankara: Türk Yurdu.

Buyar, C., & Ünal, U. (2022). Contribution of Organization of Turkic States members to world heritage at a time of cultural convergence from the past to the future. Bilig, 100, 1–35.

Erbay, F. (2009). Müze yönetimini kurumsallaştırma çabası (1984–2009). Mimarlık Vakfı Enstitüsü.

Erbay, F. (2019). Uluslararası İpek Yolu Müzeleri ve Müze Araştırmacıları Birliği Platformu (IMAB). İçinde Türkiye Turizm Ansiklopedisi: Türk Turizminin Hafızası. İstanbul.

Erbay, F. (2019). New memory medium of museums: Digital records. IPC Publishes the International Panorama Council Journal, 2(2), 100.

Erbay, F., & Çetin, Ö. (2021). Postmodern müzelerde dönüşüm. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 32(1), 92.

Erbay, F. (2023). International Silkroad Museums and Museums Researchers Platform (IMAP) work on Silk Road Museum. In Proceedings of the 1st International Silk Road Conference (pp. 764–774). Nahchivan State University, Azerbaijan.

Erbay, F. (2024, June 27–30). International Tourism Alliance of Silk Road Cities Congress. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Culture, Hilton Hotel, İstanbul, Türkiye.

Erbay, F. (2025, March 7–9). Research of international Silk Road culture and art projects. Silk Road 4th International Scientific Research Congress, Antalya, Türkiye.

Erbay, M. (2023). In the Topkapı Palace collection: Reflection of the Silk Road. In M. Tan (Ed.), II. International Edirne Red Symposium: Natural colorants from plants (2–5 October). Edirne.

Erkan, B. (2018). Dünya ekonomisinde tarihe dönüş (mü): Yeni İpek Yolu ve değişen ekonomik güç dengesi. Para ve Borsa. https://www.paraborsa.net/i/dunya-ekonomisinde-tarihe-donusmu-yeni-ipek-yolu-ve-degisen-ekonomik-guc-dengesi/

Franza, G. (2017). The Silk Road renaissance. Milano.

Friedman, G. (2011). Gelecek 100 yıl. Pegasus Yayınları.

Hveem, H. (2016). China's rise and economic interdependence. Georgetown University Press.

Işık, H. (2017). Tarihi İpek Yolu projesi ve tarih bölümü öğrencilerinin bu yol hakkında bilgi düzeylerinin belirlenmesi. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 145–176.

İkiz, A. (2019). Tek Kuşak Tek Yol projesi ve Türkiye'ye olası etkileri. Electronic Journal of Social Sciences, 18(72), 1688–1700. https://doi.org/10.17755/esosder.

Karagöl, E. T. (2017). Modern İpek Yolu projesi. SETA Perspektif. https://setav.org/assets/uploads/2017/05/174_Perspektif.pdf

Keyvan, Ö. (2017, Temmuz). Bir Kuşak Bir Yol girişimi çerçevesinde Türkiye–Çin ilişkileri. Ankasam. https://ankasam.org/bir-kusak-bir-yol-girisimi-cercevesinde-turkiye-cin-iliskileri/

Kısacık, S. (2017). Çin'in Yeni İpek Yolu projesi kapsamında Bakü–Tiflis–Kars demiryolunun önemi. Uluslararası Politika Akademisi. http://politikaakademisi.org/2017/11/14/cinin-yeni-ipek-yolu-projesi-kapsaminda-baku-tiflis-kars-demiryolunun-onemi/

Konak, E. (2018, Mart 30). Türkiye'nin Çin'e ihracatı ve Çin'den ithalatı. China Pulse. https://cinnabzi.com/turkiyenin-cine-ihracati-ve-cinden-ithalati/

Kurt, N. F. (2018, Şubat 6). Bir Kuşak Bir Yol projesinin halkaları nasıl koptu? 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü. https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/asya-pasifik-arastirmalari-merkezi/

Tufan, Ö. (2020). Osmanlı saraylarında Japon-Arita porselenleri. Milli Saraylar Sanat Tarih Mimarlık Dergisi, (19), 5–35. https://izlik.org/JA84TY58DX

Tufan, Ö. (2024). Topkapı Sarayı'nda sultanların mavi-beyaz renkli Yuan ve Ming porselenleri. Milli Saraylar Sanat Tarih Mimarlık Dergisi, (26), 117–147. https://izlik.org/JA86ZS93HP

Uysal, B. (2014). Çin Halk Cumhuriyeti. Ekonomi Bakanlığı. https://slideplayer.biz.tr/slide/2612395/

Yavuz, Y. (2017, Mayıs 16). Çin'in İpek Yolu projesi ikinci Marshall yardımı mı? OdaTV. https://odatv.com/cinin-ipek-yolu-projesi-ikinci-marshall-yardimi-mi-1605171200.html

Çevrimiçi Kaynaklar

(URL 1) https://en.unesco.org/silkroad/about-silk-roads (04.02.2025)

(URL2)https://www.paraborsa.net/i/dunya-ekonomisinde-tarihe-donusmu-yeni-ipek-yolu-ve-degisen-ekonomik-guc-dengesi/(04.02.2025)

(URL 3) https://en.unesco.org/silkroad/content/tang-west-market-museum (04.02.2025)

(URL 4) https://www.thetrippacker.com/th/review/location/5466#google_vignette (04.02.2025)

(URL 5) https://www.chinasilkmuseum.com/ (04.02.2025)

(URL 6) https://en.unesco.org/silkroad/unesco-silk-roads-programme-0 (04.02.2025)

(URL7) https://www.thetrippacker.com/th/review/location/5466#google_vignette(04.02.2025)

(URL 8) https://www.kentyasam.com.tr/wp/2021/07/03/benim-gozumden-iran-iran-ulusal-muzesi-tahran/

(URL 9) https://en.unesco.org/silkroad/content/national-museum-İran(04.02.2025)

(URL 10) https://en.unesco.org/silkroad/events-and-festivals (04.02.2025)

(URL 11) https://www.dedeman.com/place/azerbaycan-hali-muzesi/830 (04.02.2025)

(URL 12) https://www.millisaraylar.gov.tr/Lokasyon/2/topkapi-sarayi (04.02.2025)

(URL 13) https://en.unesco.org/silkroad/about-silk-roads (04.02.2025)

Görsel Kaynaklar

Görsel 1: Yeni İpek Yolu Güzergahı : https://www.paraborsa.net/i/dunya-ekonomisinde-tarihe-donusmu-yeni-ipek-yolu-ve-degisen-ekonomik-guc-dengesi/(20.11.2024)

Görsel 2: Yeni İpek Yolu Güzergahında Araştırılan Müzelerin Konumları (URL 2)

Görsel 3: Tang West Market Müzesi https://www.thetrippacker.com/th/review/location/5466#google_vignette(20.11.2024)

Görsel 4: Kazakistan Merkez Devlet Müzesi : https://www.thetrippacker.com/th/review/location/5466#google_vignette(20.11.2024)

Görsel 5: İran Devlet Müzesi : https://www.kentyasam.com.tr/wp/2021/07/03/benim-gozumden-iran-iran-ulusal-muzesi-tahran/

Görsel 6 : Azerbaycan Halı Müzesi : https://www.dedeman.com/place/azerbaycan-hali-muzesi/830

EXTENDED SUMMARY

Museums located along the Silk Road benefit from the preservation of these valuable cultural artifacts by collecting historical relics, works of art, and trade goods. Archaeological finds and documents are preserved in these museums and passed on to future generations. Museums can inform the administration and local communities about the history and culture of the Silk Road through exhibitions and educational programs. By raising awareness, they create a culture of preserving cultural heritage. Silk Road museums are an important research site for historians, museologists, and academics. Studies in these museums help them understand cultural interactions, trade routes, and the languages and lifestyles of past societies.

Modern technologies allow for the digital recording of items in museums, making these objects virtually accessible. This prevents physical damage to the items while offering access to a wider audience. As tourist attractions, Silk Road museums contribute to local economies. Tourism facilitates the exchange of financial resources for the preservation of cultural heritage. Museum administrations can develop joint projects in the preservation and promotion of cultural heritage by collaborating with other similar museums of varying diversity. This encourages cultural exchange and can support their preservation at an international level. These activities, such as Silk Road museums, actively protect historical and cultural formations, ensuring their continued existence by sharing in humanity's common past.

With the increasing importance of the Silk Road, the museum community along its route needs to cooperate, work together, and unite with associations and platforms. This necessitates an increase in Silk Road museums in Turkey and globally. The G20's political power will, over time, necessitate

cooperation in art and museology. As shown in the articles mentioned above by İkiz, Adıgüzel, Akçay, and Hyeem, the unstoppable rise of China necessitates readiness for new projects and collaborations. It is necessary to carefully examine this large, hegemonic, or dominant country and highlight the important elements of cultural ties. Establishing new Silk Road museums and platforms along this route, considering the Silk Road route as a whole within collaborations and projects, will contribute to a peaceful world order.

Silk Road museums not only showcase the past but also contribute to the development of cultural interactions and historical awareness among people living today. These museums offer an opportunity to deeply understand the meaning and importance of a significant period and region in human history. They reveal humanity's shared cultural heritage. The rich heritage of the Silk Road is preserved and passed on to future generations through museums. In the future, leading museums such as the China Silk Road Museum, the Azerbaijan State Museum, the Tehran State Museum, and the Topkapi Museums will play an important role in preserving and promoting this heritage. As the Silk Road route develops, museums located along other routes will also cooperate and become stronger.

Museums are institutions that facilitate contact with the past and history. However, their most important focus is the past, the future, and the present. All historical objects and artifacts are preserved in the present for the future. Silk Road museums exist so that future generations can understand the historical importance of the Silk Road and imagine how they can benefit from this network in the future. Museums are essentially places of memory and remembrance for the past. When the current status and functions of Silk Road museums are examined within the scope of this research, it is seen that they have an impact on the institutional identity and image of the country. When the Silk Road, which passes through many countries, is researched, its historical traces become much clearer. Even if the name and route of the road change, its importance will continue to increase in every era.